

PIASTOWAĆ (67) *vb*

piastować (66), **piestować** (1); piastować : piestować *PatKaz II* (10:1).

Oba a jasne (w tym w pierwszym 2 r. błędne znakowanie); o prawdopodobnie jasne (tak w -ować); piestować z tekstu nie oznaczającego é.

inf piastować (14). ◇ *praes 1 sg* piastuję (4). ◇ *3 sg* piastuje (9). ◇ *3 pl* piastują (6). ◇ *praet 1 sg m* -m piastował (1). ◇ *3 sg m* piastował (4). *f* piastowała (9). *n* piastowało (1). ◇ *3 pl m pers* piastowali (2). ◇ *fut 2 sg m* piastować będziesz (2). ◇ *3 sg f* będzie piastowała (1) *BielKron*, piastować będzie (1) *KochFr*. ◇ *3 pl m pers* będą piastować (3). ◇ *imp 2 sg* piastuj (1). ◇ *1 pl* piastujmy (1). ◇ *con 3 sg f* by piastowała (1). ◇ *impers praet* piastowano (1). ◇ *part praes act* piastując (6).

Sł stp, Cn notuje, Linde XVI (trzy z niżej notowanych przykładów) – XVIII w.

1. *Opiekować się dzieckiem, niańczyć je, nosić na rękach, okazywać mu czułość, pieścić je; gestare Vulg; in manibus gestare Mącz; accipere a. excipere, a. suscipere gremio vel sinu Calag; gestare a. recipere a. tenere in sinu (et complexu), in manibus habere, fovere, gremio complecti Cn [w tym: kogo (27), co (4) [w tym: ciało Boże = Chrystusa (2), przen (2)]] (49):* Blogoflawioné dziecię iakoby człowiek rozumny/ poglądało na pannę Marią wefele/ a temu sie dziwuie/ iij go bożaá matka piastuie. *OpecŻyw* 12, 12, 21, 156v; *PatKaz II* 38, 38v, 49, 61, 61 v; *Leop Deut* 1/32[31]; *Quem ego puerum in manibus gestavi meis, Któregom ya máluczkiem chłopiátkiem piastował. Mącz* 440d; *BudNT Mar* 9/35; *Auff den Armen tragen. Ná ręku nosić/ et Piastować. Accipere a. Excipere a. Suscipere gremio vel sinu Calag* 34b; *KochMRot* C2; *PudlFr* 55; *WujNT Luc* 2 *arg.*

W połączeniach szeregowych (5): na łwych go rękach piastowała/ oczki mu vcierala/ tzalowała/ oblapiala/ cieśłatz (aby nieplakal) łynáczka/ iako wierná matka. *OpecŻyw* 22v, 147v; panna bofwo porodzyła pyastouala pyerfyamy uychouala *PatKaz II* 46v, 38; *GórnDworz* M6.

W porównaniu (1): SkarKaz 488a *cf* »piastować i całować«.

W charakterystycznych połączeniach: piastować dzieci, dzieciátko, dziecię (2), syna (3).

Zwroty: »na łonie piastować« [szyk zmienny] (5): OpecŻyw 2, 147v [2 r.]; *Pokóy iedzie piastując bogáctwo ná łonie KochMRot* Cv; *Ale w vbogięy łtányi/ między bydłátkami Siedziáías [...]* Piastując ná łwym łonie *Królá niebieskiego SiebRozmysł* G.

»na rękach (ręku), w ręku piastować« (3:2): *Málpá* dwoie dzieci rodzi/ Więc iednego nienawidzi. *A drugie bárzo miłuie/ Závždy ie w ręku piastuie. BierEz* M; *OpecŻyw* 22v; *BielKron* 133; *SkarŻyw* 28; *LatHar* 191.

Szereg: »piastować, (i w ręku) nosić« [szyk 1:1] (2): PatKaz II 38v; *profylam [...]* abych yego matcze łluzącz yego pał{t}ouacz nołzycz mogła *PatKaz III* 152v.

Przen (18): *Nuź náłzá Polká/ Litwá/ Zmudź/ y inłze iey kráiny/ ázaż tych łmocząť [heretyków] z gniadzá zebrawłszy nie wychowály: ábo ielczće ich piastuią/ y ná włzyłtek świat wypułzczáią? PowodPr* 33; [Aza to nie iest, łiebie łámego miłowác; łwey głowki małey wynálalki piastowác *HerbOdpow* Aa8].

Szereg: »piastować i całować« (1): y dziś [Pan Jezus] iáko nawdźięcznieyłze dzieciáteczko káždemu łię piastowác y całowác podáie. SkarKaz 488a.

a) Troszczyć się, dbać o kogoś lub o coś, opiekować się [w tym: kogo (7), co (2)] (9) :

W połączeniu szeregowym (1): Prorok/ mąmkami kościelnymi nazywa krole/ ktorzy religią nowego zakonu piastować/ y karmić/ y zdobić mieli. *SkarKazSej* 681a.

W porównaniu (1): *Leop Deut* 1/31 cf »piastować a nosić«.

Fraza: »fortuna piastuje« (2): Fortuną/ niepewna iest/ tá która piastuje. *GórnTroas* 23; *CzahTr* Bv.

Zwrot: »piastować na, w ręku« (2:1): *RejPs* 136v; *KochPs* 139; Bo on Angiołom swoim każe cię pilnować/ Gdzie będziesz chciał pościgać ktorzj cię piastować Na ręku swoich będą [*in manibus portabunt te Vulg Ps* 90/12] *CzahTr* Fv [*zawsze przekład tego samego tekstu*].

»prawie (a. mało nie) w, na ręku piastować« = *okazywać nadmierną troskliwość, szacunek (1:1):* takyego z ynąd [...] wygnanego fołdruia/ y mało nye na ręku pyastują/ nye dla czego inego/ yedno iż iye z kościołem pośpolitym nye zgadza *KromRozm I* K4v; *HistLan* C2.

Szeregi: »piastować a nosić« (1): Piastował á nofił cie Pan Bog twoy [*portavit te Dominus Deus tuum*] nieinaczey/ iedno iako zwykł człowiek piastować máluczkiego syná swoiego. *Leop Deut* 1/32[31].

»piastować i strzec« (1): A fnadz prawie wręku swoich będą piastować cię y ftrzedz/ ábys y o kamyk nieobráził nogi swoiey *RejPs* 136v.

b) Czcić, szanować; o prawie: przestrzegać (6) : Aż zá Zygmuntow Oycá y syná gdy ludziom nowe zámakowało prawo/ [...] dopiero się rozlzeryl [!] Státut/ Constitutie piastować poczęło. *GórnRozm* Ev; Czełto piastuemy ręce/ nogi/ y bok Páná nášzego *SkarKaz* 209b; Na Kátholickiey wierze kościoła ś. Rzymkiego to krolewo zbudowane iest: tak ftalo przez fześćfet lat: tak Chryftuła prawego/ y iego ś. Ewángelią piastowało *SkarKazSej* 682a; [*PismaPolit* 447].

Zwrot: »w, na sercu piastować« (2:1): Kocham iye w twym rofkazaniu/ to wielce miłuię/ To na ręku nożę/ ále y w fercu piastuię. *KochPs* 181; *GrabowSet* M3; on wżytkiego zbydź wolał/ niż fwéy cnoty/ Którá w fercu piastował *GosłCast* 11.

c) Dotykać z czułością (1) :

Zwrot: »piastować rękoma« (1): Szczęśliwa karto/ ciebie ona fwémi Piastować będzie rękoma ślicznými *KochFr* 101.

2. Nosić, trzymać w ręku [co] (15) : [*kapłani*] byuayą poźwyączony od byłkupa aby były dośtoyny pyastouacz y ofyarouacz czyalo boze za rodzaj ludzky *PatKaz II* 37v; Atlás kthory niebo na rámionach piastował. *BielKron* 455v; Konew Piwá z Imbierem pod łobą piastuiąc/ Popijá iie kobiety *BielSat* C2 [*idem BielRozm* 18], C4; Przed Monárchą goły miecz ieden Pan piastował *BielSen* 9, 9; *BielRozm* 18, 22; Pertracto — Wrękach mampiauię, obraczám. *Calep* 793a; co w rękach nośimy piastuiąc, to przed oczymá mieć káždy muśi pośpolicie. *SarnStat* 121; [*żona Putyfara trzymając płaszcz Jozefa*] Piastuię cię o fzáto/ ná wieczné złé iego *GosłCast* 62.

Zwrot: »piastować na ręku« [*szyk zmienny*] (3): kapłany [...] przymśzy czyalo boze wraku pyastują *PatKaz II* 70, 38; [*starzy panowie polscy*] znákiem iábłká pokázuią iáwnie, które w ręku piastuią, gdy ich Królmi czynią, á ná iábłku krzyż: áby zgodę w Pánu Kryftuśie mnożyli *SarnStat* 121.

Szereg: »nosić i piastować« (1): A ty miedzy wżytkimi nieśczęśliwa fzáto/ Ciebie ia oto nożę y piastuię zá to. *GosłCast* 62.

3. Zarządzać, zajmować się czymś [co] (3) : Gdy [*ludzie*] fkarb pośpolity piastuią/ o Boże iako ręce swoie máżą. *SkarKazSej* 705a.

*Zwrot: »rękami swemi piastować« (1): do obmyślenia dobrego pośpolitego máło ieft vczonych/ [...] y doświadczonych/ którzy rękami fwemi fprawy R.P. długo piáftowáli *SkarKazSej* 663a.*

*Przen (1) : [Ziemia] wízytki wody ná łobie y w łobie piáftuie *BielKron* 263.*

Formacje współrdzene: napiastować się, upiastować.

*Cf **PIASTOWANIE, PIASTOWANY, PIASTUJĄC***

ES